

KONING ALEXANDER †

EEN TRIEST TAFEREEL; EEN VROUW IN HET zwart van den rouw en een bedroefde jongen. Beiden schreien, en er is reden, dat ze dit doen. Want beiden verloren ze het liefste, dat ze bezaten; de vrouw verloor haar man, de jongen zijn vader. Snikkend omklemmen ze elkaar.

Zooeven is de smart van den kleinen jongen stormachtig geweest. De moeder heeft hem verteld, dat zijn vader gevallen is door moordenaarshand. Dat wist het kind blijkbaar niet, al wist hij wel, dat zijn Vader dood was. En toen zeide zij, en het klonk zoo smartelijk: „Nu ben jij koning van Zuid-Slavië.”

Maar dat doet den knaap uitbarsten in snikken. „Ik wil geen koning zijn, ik ben nog veel te klein om koning te zijn.” Zoo verzet het kind in hem zich tegen de groote schaduw van zorg en moeite, die hij over zich voelt komen. En dan denkt hij aan de aardige vriendjes, die hij gistermorgen verlaten heeft, daar in het Engelsche Cobham. 's Avonds tevoren had hij nog met hen gespeeld na het werk voor de school; toen waren ze uitgelaten en vol pret naar bed gegaan... Hij zou ze niet meer zien, de arme jongen, want vroeg in den morgen wekte men hem, en na een haastig ontbijt deelde de directeur hem mede, dat hij koning was geworden, en naar zijn land vertrekken moest. En toen men hem zeide, dat zijn vader gestorven was, was hij doodsbleek geworden, en had enkel gezegd: „Ik wil naar Moeder toe,” precies als alle andere jongens het zouden hebben gezegd.

En nu wás hij bij zijn moeder. En dié vertelde hem het overige. Dat wat nog ontbrak. En samen snikten ze hun groote leed uit.

Wat er met den vader van den kleinen Peter gebeurd is, de lezer weet het. Maar we willen hier met een enkel woord de betekenis van koning Alexander schetsen.

De overgrootvader van Alexander was een Servische boer. Niet een gewone boer, maar een van een oud boerengeslacht. Met dat al kon de man zijn naam niet eens zetten. Maar hij had een helder verstand en hij was in alle opzichten een man van goede trouw en edelen inborst.

Deze George — later kwam er de toevoeging Kara bij — heeft veel gedaan voor de bevrijding van zijn volk van het juk der Turken. Dat hebben ook andere boerengeslachten gedaan, zoo de Obrenovitsj. Alleen was het jammer, dat de Karageorgewitsjen en Obrenovitsjen elkaar niet konden zetten, integendeel elkaar bekwamen te vuur en te zwaard. In het begin der eeuw was het geslacht Karegeorgewitsj dan ook niet in het land; het was verdreven; en de kleine Alexander, die nu als koning vermoord is, was toen page aan het hof van den tsaar. Want van moederszijde was hij verwant aan den vorst van Montenegro, en deze was op zijn beurt weer vermaagschapt aan de tsarenfamilie, doordat een dochter van hem gehuwd was met een grootvorst.

De oudere lezers onder ons herinneren zich nog wel uit het begin der eeuw den val van het huis Obrenowitsj. Officieren hadden een samenzwering gesmeed, en hebben koning en koningin eenvoudig als dolle honden afgemaakt. Toen werden de Karageorgewitsjen op den troon geroepen, en Alexanders vader Peter — „de roode prins” noemde men hem in Zwitserland, waar hij verblijf hield — werd tot het koningschap geroepen. Maar toen de oorlog uitbrak, juist tengevolge van Servië's Russische politiek, was deze Peter al geen regeerend vorst meer; de oude man was er niet meer toe in staat, en zijn zoon Alexander werd prins-regent. Op nog jeugdigen leeftijd.

Men kan zeggen: de oorlog heeft van Alexander een man en een koning gemaakt. Net als koning Albert van België heeft hij zijn land moeten opgeven, tot er geen snipper meer van over was. Toch hield hij stand. Met zijn soldaten, waarmede hij de ontberingen van den oorlog deelde evengoed als

hun karig maal, stond hij onwrikbaar en vol geloof in de uiteindelijke zege voor de zaak van het vernederd vaderland. Waarlijk, zijn karakter werd gevormd door het lijden en het dulden, en zulke karakters zijn van onschatbare waarde.

Maar een *staatsman* werd deze Alexander, toen de oorlog hem een vergroot Servië schonk, samengesteld uit drie gebieden: het oude Servië en Slavonië en Kroatië. Al spoedig bleek het, hoe moeilijk het zou zijn, deze deelen tot één geheel te smeden, want de onderlinge haat brak zich baan, toen de Serven de anderen trachtten te onderdrukken. Is de koning te veel Serviër geweest? Men beweert het. Maar het tegendeel wordt ook beweerd. We zullen het hier niet trachten uit te maken. Maar wel moet erkend, dat het opzichschuiven van de grondwet door den koning veel kwaad bloed heeft gezet. Kon de koning anders? We betwijfelen het, als we ons herinneren, hoe in de Kamer revolvergevechten werden geleverd, waarbij Kroaten en Serviërs elkaar naar het leven stonden. Bij zulk een gevecht werd eens de Kroatische leider Raditsj doodelijk gewond. Eerst toen er zulke excessen kwamen, besloot de koning, om het voorloopig zonder parlement te doen. Want vóór alle dingen stond het bij hem vast, dat het koninkrijk der Serviërs, Kroaten en Slavonen, een ondeelbare Staat moest worden. Hij wilde een Bismarck zijn en een Cavour.

De ondeelbaarheid proclameerde hij symbolisch in het afkondigen van een nieuwen naam: het koninkrijk Zuid-Slavië. Is het hem gelukt, blijvend gelukt? Dat zal de geschiedenis moeten beantwoorden. Thans is daartoe nog het oogenblik niet. Maar een groot staatsman was deze nog jonge koning zeker, een staatsman met een vooruitzienden blik. Alleen stuwde de politiek hem in de richting van de handhaving der vredesverdragen, omdat zijn land daarbij alleen voordeel had. En vandaar dat hij zich oriënteerde op Frankrijk, zijn beschermer en vriend, Frankrijk, dat deze politiek in het groot voorstond. Verzoening met Italië zoo mogelijk, vriendschap met Frankrijk in elk geval. Ziedaar de politiek van Alexander. Een politiek, die zijn land groot en machtig makep moest. Maar die hem tenslotte den dood heeft gebracht.

Een streng man en tegelijk een vriendelijk man, ook een stil en ernstig man, zoo wordt de doode ons getekend.

Q. A. DE R.

